

<https://doi.org/10.36818/2071-4653-2020-2-11>

УДК 338.49:[332.1:339.92](438)

JEL L26, O14, O19

Я. Я. Калат

молодший науковий співробітник сектору транскордонного співробітництва ДУ «Інститут регіональних досліджень імені

М. І. Долішнього НАН України», м. Львів

e-mail: syaya@ukr.net

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0390-6986>

СТИМУЛИ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ (НА ПРИКЛАДІ ПРИКОРДОННИХ РЕГІОНІВ ПОЛЬЩІ)

Визначено основні стимули розвитку індустріальних парків на основі досвіду Польщі, структура економіки якої найбільш подібна до української. Це дозволить розробити шляхи активізації розвитку індустріальних парків в Україні. Охарактеризовано основні інструменти, які застосовують місцеві громади Польщі для активізації інвестиційної і підприємницької діяльності в межах становлення індустріальних парків. Основний акцент зроблено на аналізі законодавства стосовно створення, функціонування і підтримки розвитку польських індустріальних парків і подальших перспектив їх діяльності. Значну увагу приділено загальній характеристиці стану індустріальних парків, які розміщуються у прикордонних регіонах Польщі. Також визначено переваги розвитку кожного з них і наведено інформацію щодо їх створення і розвитку. Визначено дві групи стимулів розвитку індустріальних парків: стимули розвитку організаційної структури індустріальних парків і стимули розвитку підприємництва в індустріальних парках.

Ключові слова: індустріальний парк, регіональний розвиток, прикордонні регіони, регіональна політика, органи місцевого самоврядування.

Kalat Ya. INCENTIVES FOR THE DEVELOPMENT OF INDUSTRIAL PARKS (ON THE EXAMPLE OF THE BORDER REGIONS OF POLAND)

In the search for efficient decisions directed at the stimulation of regional development and improvement of regions' innovativeness and investment attractiveness, the EU regions have long ago started paying attention to local communities. In particular, Polish local governments are granted an opportunity to conduct an active spatial policy of investment attraction using various instruments. In this context, the industrial parks play an important role among the created institutes of the business environment, because they create advantages for local communities and businesses. In particular, they promote investment attraction, entrepreneurship activation, employment and jobs increase, material cost minimization, etc. At the same time, the development of entrepreneurship environment institutes requires support at national, regional, and local levels. The development will be almost impossible without the creation of proper legal, political, economic, and social conditions for their activity. The paper aims to define major stimuli of industrial park development based on the Polish experience, the economic structure of which is similar to the Ukrainian one. This will contribute to the development of the ways to boost industrial park development in Ukraine, especially in the border areas. For the matter, the author outlines the major instruments used by Polish local communities to boost investment and entrepreneurship activity in the framework of industrial park development. The scientific paper emphasizes the analysis of legislation on creation, functioning, and support of Polish industrial park development, and further perspectives of their activity. Special attention is paid to general characteristics of the condition of industrial parks located in Polish border regions. The advantages of each of them are determined and examples of their creation and development are given. The research resulted in the allocation of two groups of stimuli of industrial parks development which are the precondition, according to the author, of industrial parks becoming the instrument of investment attraction, economic boost of the territories, and entrepreneurship activity growth: the stimuli of development of industrial parks' organizational structure (public financial assistance; information and advisory support; grants of European funds; international cooperation / partnership; independent spatial policy at the local level) and the stimuli of entrepreneurship development in industrial parks (infrastructure (physical and soft); public financial assistance; tax incentives; investment grants; financial loans).

Keywords: industrial park, regional development, border regions, regional policy, local governments.

Постановка проблеми. Україна для «забезпечення економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності територій, активізації інвестиційної діяльності, створення нових робочих місць, розвитку сучасної виробничої та ринкової інфраструктури» [1], на відміну від країн-членів ЄС, які понад 30 років активно застосовують такий інструмент, як індустріальні парки, лише у 2012 р. прийняла Закон України «Про індустріальні парки». На сьогодні в нас створено 44 індустріальні парки (один з яких

ліквідовано) терміном на 30-50 років. У прикордонних регіонах, що межують з країнами-членами ЄС, розміщується 13 індустріальних парків, 7 з них – у Львівській області. Однак лише у 19 індустріальних парках визначено керуючі компанії та тільки у семи парках є учасники [2]. Але досі нема жодного учасника в індустріальних парках, які розміщені у прикордонних областях. Водночас у сусідній Польщі 72,7% індустріальних парків розміщені саме у прикордонних регіонах і успішно розвиваються.

Це вказує на повільний розвиток і низьку ефективність українських індустріальних парків. Або недооціненість їх ролі у активізації підприємництва і залученні інвестицій, відсутність сприятливого інвестиційного клімату, нестачу ресурсів для прямої державної підтримки, низьку технічну готовність земельних ділянок та об'єктів інфраструктури, неоптимальний вибір ділянок під індустріальні парки, корупцію тощо. Означене вимагає пошуку нових рішень, які б, зокрема, враховували відповідний досвід інших країн.

Аналіз останніх досліджень. Вагомий внесок у визначення особливостей, організацію процесу створення і функціонування індустріальних парків, правового забезпечення їх діяльності в Україні зроблено вітчизняними вченими: Л. Бенюською, О. Єгорова, О. Мазур, Л. Малютою, О. Молдаваном, В. Поєдинком, В. Федуловою та іншими. Серед польських науковців, які ґрунтовно підійшли до дослідження концептуальних засад розвитку і становлення індустріальних парків, можна виділити таких: Я. Богускі [3], К. Гасідло [4], А. Гачек [5], А. Грицюк і П. Расел [6], М. Дачинська [7], К. Кравчик [8].

Проте залишаються невирішеними питання щодо стимулювання розвитку індустріальних парків у прикордонних регіонах України та перспектив формування транскордонних індустріальних парків.

Метою статті є виявлення стимулів розвитку індустріальних парків.

Основні результати дослідження. Більшість прикордонних індустріальних парків України розміщені у Львівській області, що межує з Польщею, структура економіки якої найбільш подібна до української. Водночас досвід розвитку і ефективність функціонування польських індустріальних парків значно вищі, ніж в Україні.

Підтримка і стимулювання розвитку індустріальних парків у Польщі стали частиною її економічної політики. Початок формування індустріальних парків тут припав на другу половину 90-х років ХХ ст. і був спричинений реструктуризацією промисловості та трансформацією територій після виведення з експлуатації промислових підприємств на них.

Визначення поняття «індустріальний парк» дав Світовий банк ще у липні 1998 р.: індустріальний парк – це специфічна територія, що забезпечується інфраструктурою (наприклад, дороги, електрифікація та інші комунальні послуги) і утворена для промислової активізації з метою покращення розвитку промисловості та мінімізації впливу її на середовище [9].

Подібне до цього правове визначення індустріального парку в польському законодавстві було подано лише 29.08.2003 р. у законі № 1537 «Про внесення змін до Закону про фінансову підтримку інвестицій та Закону про умови прийнятності та нагляду за державною допомогою для підприємців» (чинний з 27.09.2003 р. по 26.12.2006 р.) [10]. Зазначено, що індустріальний парк – це окремий комплекс нерухомого майна, до якого також входить нерухомість з технічною інфраструктурою, що залишилася від реструктуризованого або

ліквідованого підприємства. Створюється на основі цивільно-правової угоди, яка визначає можливість здійснення підприємницької діяльності на преференційних засадах для підприємців, зокрема малих і середніх підприємств. Однією зі сторін такої угоди має бути орган місцевого самоврядування, від якого залежатимуть основні умови зазначеної угоди.

Отже, польські індустріальні парки (відповідно до закону) утворюються двома способами [3]:

- 1) на місці реструктуризованого чи ліквідованого підприємства;
- 2) шляхом перейменування зон економічного розвитку чи інвестиційних зон в індустріальні парки для залучення державних чи іноземних інвестицій.

Часто в Польщі індустріальні парки ще називають зонами економічної діяльності або інвестиційними зонами. Характерним для них є місце розташування (вільна земля під будівництво або готові для оренди приміщення), орган управління (місцеве агентство з розвитку чи інші установи), профіль виробництва (промисловість, торгівля чи послуги) та концентрація малих і середніх підприємств. Зауважимо, що здебільшого в індустріальних парках на основі угоди створюють керуючу компанію, яка відповідає за функціонування парку, хоча це не прописано законом. Керуюча компанія забезпечує підприємства відповідними приміщеннями для виробничої діяльності чи діяльності з надання послуг, а також набором комунальних послуг (вода, газ, каналізація, електроенергія), системою захисту майна, телефонною комунікацією та інтернетом. Співпраця між учасниками індустріального парку може здійснюватися у будь-якій формі (може, зокрема, ґрунтуватися на принципах, викладених у законі від 28.07.2005 р. «Про державно-приватне партнерство» [11]).

На відміну від українського законодавства, в Польщі немає єдиного закону, який би регулював діяльність індустріальних парків. Вперше на законодавчому рівні підтримку розвитку індустріальних парків було закладено у програмі Ради Міністрів від 11.07.2000 р. «Щодо посилення інноваційної економіки в Польщі до 2006 року». Проте цьому передував закон від 12.05.2000 р. «Про засади підтримки регіонального розвитку» [12], в якому органам місцевого самоврядування надана можливість формувати активну політику просторового розвитку (стратегічне планування та фінансова підтримка на місцевому рівні тощо), яка сприяє залученню інвестицій на їх територію. У законі окреслено основні засади та форми підтримки регіонального розвитку і визначено механізми взаємодії органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування. Зокрема, в ст. 3 визначено основні пріоритети регіонального розвитку:

- розвиток кожного регіону, підвищення якості і умов життя мешканців і рівня задоволення потреб територіальних одиниць;
- створення умов для підвищення рівня конкурентоспроможності територіальних одиниць;
- зменшення асиметрії між регіонами.

Для цього органи місцевого самоврядування можуть створювати пільгові умови на території певної адміністративної одиниці. Наприклад, знижувати місцеві податки, орендну плату, організувати навчання для підприємців, відшкодовувати витрати на працевлаштування безробітних, полегшити підприємцям доступ до технічної інфраструктури тощо.

Одним з інструментів, яким можуть скористатися органи місцевого самоврядування, є звільнення від сплати податку на нерухомість, оподаткуванню якому підлягають земля, житлові будівлі або їх частини, будівлі або їх частини, пов'язані з веденням господарської діяльності. Таке право вони набули із прийняттям закону «Про податки і місцеве оподаткування» від 12.01.1991 р., що закріпило за місцевими радами повноваження формувати податкові ставки та встановлювати певні пільги. Рада громади через постанову може звільнити від сплати податку на нерухомість підприємців, застосовуючи це як одну з форм державної допомоги. Така допомога прирівнюється до податкової пільги і має надаватися відповідно до умов, визначених у польському законодавстві [13].

У «Концепції регіонального індустріального парку» (2002 р.) ще раз підкреслено можливість органів місцевого самоврядування створювати преференційні умови для підприємств, а також детальніше окреслено роль індустріального парку як інструменту посилення регіонального розвитку та створення якісних умов для підприємництва [8].

Крім того, розміщення нових інвестицій у межах індустріального чи технологічного парків є однією з умов надання публічної фінансової підтримки підприємствам, що зазначено у згаданому законі № 1537 (ст. 3).

Однак підприємства, які претендують на державні інвестиції, мають відповідати ще хоча б двом критеріям, зазначеним у ст. 2 п. 1 закону «Про фінансову інвестиційну підтримку» від 20.03.2002 р. [14]:

- інвестиції вплинуть на економічний розвиток регіону;
- інвестиції будуть розташовані в зоні підтримки;
- інвестиції зорієнтовані на технологічні інновації;
- інвестиції сприятимуть розвитку співпраці з національною науково-дослідною базою;
- інвестиції вплинуть на місцевий ринок праці.

Водночас власна частка підприємства в інвестиційних витратах має становити щонайменше 25%.

Одним з пріоритетів Національного плану розвитку на 2004-2006 рр. [15] стала реалізація другого пріоритету плану «Зміцнення конкурентних позицій діючих підприємств на Єдиному європейському ринку», яка полягала у підтримці розвитку малих і середніх підприємств (покращення товарної пропозиції та технологічних характеристик), що здійснюють свою діяльність у індустріальних парках. Правовий акт передбачав підвищення конкурентоспроможності польських підприємств, зокрема шляхом надання грантів на інвестиційні

проекти підприємств, розміщених в індустріальних парках.

Про підтримку розвитку індустріальних парків також зазначено у Національному плані розвитку на 2007-2013 рр. [16]. Пріоритетною стала підтримка співпраці підприємств, установ бізнес-середовища та органів місцевого самоврядування у межах створення груп виробників (наприклад, сільськогосподарських), кооперативів, дистрибуцій, груп капіталів, асоціацій підприємств, зокрема мережевих структур – кластерів, технологічних центрів, індустріальних парків. Також заохочувалися до активізації деградовані території (колишні військові райони, державні господарства, гірничодобувні, залізничні, промислові чи житлові квартали тощо) шляхом надання їм економічної (наприклад, створення індустріальних парків) чи туристичної функції; сприяння просторовому розвитку; підвищення рівня урбанізації у районах; надання підтримки регіональному та місцевому самоврядуванню у вирішенні житлових питань; сприяння залученню інфраструктурних інвестицій, пов'язаних з раціональним доступом до забудованих територій.

Водночас забезпечувалася й підтримка інститутів ділового середовища (польські науковці відносять індустріальні парки до одного із синтетичних типів інститутів бізнес-середовища), яка передбачала створення інструментів зовнішнього фінансування підприємництва та впровадження цілісної інформаційно-консультативної системи для підприємців (мережа «єдиного вікна»).

Пізніше партнерською угодою «Програмування фінансової перспективи на 2014-2020 роки» визначено стратегію залучення коштів з європейських структурних фондів у межах трьох політик ЄС (політики згуртованості, спільної сільськогосподарської політики та спільної рибної політики). У ній значна увага акцентується на необхідності підтримки малого і середнього бізнесу для підвищення їх конкурентоспроможності та інноваційності, а також індустріальних і науково-технічних парків щодо їх переорієнтації, розширення та кращій адаптації до потреб підприємців у послугах, які вони надають. Однак зазначається, що для підвищення ефективності витрачання державних коштів, допомога має охоплювати ті проекти, які не були б здійснені без публічної підтримки або де державна підтримка сприяла б збільшенню масштабу або прискоренню реалізації проекту [17].

У Стратегії відповідального розвитку до 2020 року (з перспективою до 2030 року), прийнятою Радою Міністрів 14.02.2017 р., вже робиться наголос на розвиток інновацій. Для цього здійснюється підтримка інститутів бізнес-середовища, які підвищують ефективність системи обслуговування «інноваторів» і професіоналізують свої послуги [18].

Також велику роль у підтримці промислової та інноваційної діяльності відіграє Агентство з розвитку промисловості, створене в 1991 р. Його основною метою є підтримка реструктуризації польських суб'єктів господарювання та адаптація їх до умов міжнародної конкуренції. Агентство ініціює створення технологічних інкубаторів, індустріальних

і технологічних парків; забезпечує доступ до високоякісних послуг, що надаються інститутами бізнес-середовища, до публічних онлайн-послуг і зовнішніх джерел фінансування; сприяє створенню сучасної інфраструктури для ведення ділової активності, зміцненню зв'язків між науково-дослідним сектором і підприємствами, а також підвищенню ефективності впровадження та комерціалізації інновацій.

Ще одним фактором, який сприяє розвитку промислових парків і залученню великих інвестицій в інфраструктуру, є доступ до європейських фондів. Сьогодні в Польщі промислові парки перебувають на етапі пошуку ефективніших інструментів розвитку своєї діяльності, зокрема через золоту тріаду (співпраця між державним управлінням, бізнесом і науковими центрами), операційні програми 2014-2020 рр. і 2021-2027 рр., міжнародні проекти [19]. Важливе значення для розвитку промислових парків має міжнародна співпраця, яка забезпечує обмін знаннями в галузі ефективного управління парками та їх експлуатації, а також сприяє залученню іноземних інвесторів, пошуку іноземних партнерів.

На рівні ЄС про підтримку і заохочення розвитку індустріальних парків зазначено у висновку Європейського соціально-економічного комітету ЄС «Роль технологічних парків у промисловій трансформації нових держав-членів» від 11.02.2006 р. У документі визначено індустріальні парки як «полюси інновацій», які «забезпечують комплексну структуру та інструменти для сприяння, стимулювання та розвитку інновацій та регіонального розвитку». Крім того, зазначено, що в «законодавчих текстах та термінології такі організації по-різному позначаються в різних країнах-членах ЄС. Однак основна ідея залишається тією ж: сприяння взаємодії між наукою, технологіями і економічним розвитком і створення синергії шляхом співпраці між бізнесом та науково-дослідними установами, полегшуючи таким чином доступ на ринок». Водночас створення і розвиток індустріальних парків у країнах-членах ЄС має базуватися на дотриманні екологічних принципів і стандартів [20].

Значний внесок у розвиток індустріальних парків на міжнародному рівні зробила Організація Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО), яка впродовж останніх чотирьох десятиліть сприяла створенню індустріальних парків. ЮНІДО у листопаді 2019 р. розробила «Міжнародний посібник щодо індустріальних парків» [21], в якому розкрила основні аспекти планування, проектування, управління, розвитку і експлуатації індустріальних парків. Рекомендації стосуються як наявних, так і нових індустріальних парків і зосереджені здебільшого на вирішенні проблем, з якими стикаються країни, що розвиваються, а також економіки з середнім рівнем доходу. ЮНІДО наголошує, що промислові парки допомагають подолати обмеження бізнес-інфраструктури та здатні генерувати високу продуктивність, стимулювати інновації, сприяти інвестиціям, соціальній інтеграції, захисту навколишнього середовища, а також сприяють прискоренню інклюзивного та сталого

розвитку промисловості в державах-членах (Україна є членом цієї організації з 1985 р.).

Поряд з індустріальними парками, які забезпечують прийнятні умови для діяльності малих і середніх підприємств, функціонують:

- спільні економічні зони (СЕЗ), які надають великим інвесторам податкові заохочення (закон про СЕЗ від 20.10.1994 р.). Зауважимо, що СЕЗ не можуть скористатися правовим інструментом публічно-приватного партнерства та діятимуть у Польщі тільки до 2027 р.;
- промислові інкубатори, що створюють консультативно-адміністративну підтримку новоствореним підприємствам;
- технологічні парки, що забезпечують комерціалізацію наукових досліджень.

Всі вони є інститутами бізнес-середовища, які сприяють розвитку підприємництва. Проте вони відрізняються між собою правовим забезпеченням, організаційною структурою та підходами до досягнення мети.

Теж саме стосується індустріальних парків: незважаючи на безліч подібностей (місія, цілі, форми діяльності), парки дуже різні. Практично кожен з них має свою специфіку, що впливає з місцевих умов, типу економіки та виробничих традицій, а також потенціалу наукового співтовариства. Тому немає універсальної та єдиної класифікації індустріальних парків – через їх різноманітність і несхожість між собою та зміни (організаційної структури, умов функціонування), яких вони можуть зазнавати з часом. Європейський соціально-економічний комітет ЄС виділив такі кваліфікаційні характеристики для групування індустріальних парків [20]:

- *за типом співпраці* (між підприємствами, навчальними центрами та науково-дослідними інститутами державного чи приватного сектору);
- *залежно від їх функції (завдань)* (наукові парки, технопарки, інноваційні центри та бізнес-парки);
- *за типом структури* (технополіси, технологічні полюси, технологічні райони, підприємницькі зони та метарайони);
- *за способом утворення* (парки зеленого поля та парки реконструкційного типу).

К. Кравчик, з огляду на стан і розвиток польських індустріальних парків і базуючись на класифікації В. Кінарда від 1979 р., розробила дещо відмінний класифікаційний апарат [8]:

- *за ступенем спеціалізації*: із змішаною діяльністю (поєднання промислової і непромислової діяльності); зосереджені виключно на промисловій діяльності; зосереджені на одній сфері діяльності; локалізовані біля певного виду транспорту (залізниця, аеропорт, швидкісна магістраль); парки розвитку науки і техніки; офіс-парки; екоіндустріальні парки;
- *за способом фінансування*: парки з переважним публічним фінансуванням; парки з переважним приватним фінансуванням.

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Науковиця зауважує, що сьогодні важко охопити всю різноманітність індустріальних парків через їх постійну зміну і трансформацію у часі.

Крім того, багато підрозділів місцевого самоврядування у Польщі приймають гібридні рішення, через що поєднуються декілька типів інститутів ділового середовища. Прикладом може бути Центр підприємництва в Сопоті, який є комбінацією центру підтримки підприємництва та підприємницького інкубатора, або Плотницький індустріальний парк як частина промислово-технологічного парку. У межах реалізації п. 1.3 «Підвищення конкурентоспроможності на 2004-2006 рр. «програми Європейського Фонду регіонального розвитку заплановано реструктурувати нафтовий концерн ORLEN S.A. у м. Плоцьку в промислово-технологічний парк. Проект здійснюється в три етапи. 1. Створення індустріального парку та відповідної технічної і матеріальної інфраструктури, яка б забезпечила його діяльність на період 2003-2008 рр. 2. Створення технологічного парку в Плоцьку до 2019 р. 3. Створення Плоцького промислово-технологічного парку у 2019-2028 рр.

З кожним роком кількість парків у Польщі зростає: у 2010 р. було 28 парків, а у 2019 р. створено вже 80 індустріальних, технологічних і науково-технологічних парків, у яких розміщено понад 2,2 тис. підприємств.

Діяльність у 40 парках, переважно тих, що утворилися на місці реструктуризованих підприємств,

зосереджена на виробництві. Так, індустріальні парки Борута-Згеж і Жорський функціонують на місці хімічних заводів; Західний індустріальний парк Зелена Гура виник у приміщеннях колишнього металургійного комбінату; Вроцлавський індустріальний парк використовує приміщення колишніх заводів Archimedes, Dolmel і Rafawag; Малецький індустріальний парк частково розміщується на території реструктурованого підприємства WSK-PZL Mielec. Інша частина парків надає сервісні послуги, а кілька ще нерозвинених очікують на надходження інвестицій. Крім цього, 16 індустріальних і технологічних парків забезпечені доступом до залізниць або інших транспортних комунікацій [22]. Для прикладу, на території Кутновського агропромислового парку, який частково покритий Лодзькою СЕЗ, розташований контейнерний термінал PCC Intermodal та центр дистрибуції Nijhof-Wassink; Мелецький індустріальний парк має прямий доступ до аеропорту, а Щецинський індустріальний парк – до морського порту.

Найбільше парків зосереджено у Сілезькому воєводстві, який є найбільш індустріалізованим регіоном Польщі. Тут розташовані шахти видобутку кам'яного вугілля та електростанції.

27,5% усіх парків становлять індустріальні парки, які розміщені у майже всіх воєводствах Польщі. З 22 індустріальних парків 16 створено у прикордонних регіонах (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика індустріальних парків Польщі в розрізі прикордонних регіонів

№ п / п	Назва, дата заснування	Площа, га	Сфери діяльності	Інфраструктура	Переваги
<i>Нижньосілезьке воєводство</i>					
1	Індустріальний парк Буковіце	114	Будівельна, хімічна промисловість	Наземні та повітряні високовольтні лінії та лінії низької напруги Мережа природного газу Водопостачання Телефонна лінія Каналізаційна мережа Оптоволоконна лінія зв'язку	Доступність і близькість до доріг міжнародного значення E65, E26, залізничних ліній, міжнародного аеропорту та кордонів з Чехією і Німеччиною Можливість створення СЕЗ Відсутні екологічні обмеження
2	Вроцлавський індустріальний парк 14.05.2005 р.	163	250 підприємств у 60 сферах діяльності (будівельна, металургійна, електротехнічна промисловість тощо)	Промислова інфраструктура (обладнані виробничі, складські та офісні приміщення) Внутрішні дороги та окрема залізнична гілка Земельні ділянки для оренди і продажу Комунальні послуги (електроенергія, вода, газ, стиснене повітря, каналізаційна та телеінформаційна мережа)	Транспортне сполучення (до аеропорту 6 км, до річкового порту на Одері – 4 км, до шосе – 8 км) Комплексні промислові послуги Підтримка підприємств, які інвестують і створюють нові робочі місця у парку (наприклад, пільги з податку на нерухомість)
<i>Люблінське воєводство</i>					
3	Пулавський індустріальний парк 23.04.2003 р.	700	Хімічна промисловість, добрива та ін.	Комунальні послуги (електроенергія, природний газ, водопостачання, каналізація, інтернет, телекомунікація, очисні споруди)	Доступ до залізниці Широкий асортимент сировини і продуктів для подальшої обробки (перекис водню, аміак, сірка, сухий лід тощо) Пільги з податку на нерухомість

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО ТА ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

Продовження табл. 1

№ п / п	Назва, дата заснування	Площа, га	Сфери діяльності	Інфраструктура	Переваги
<i>Опольське воєводство</i>					
4	Кендзежинсько-Козельський індустріальний парк 26.03.2001 р.	75	Промислові інвестиції, сфери туристичних і спортивних послуг тощо	Розвинені площі, офісні, виробничі та складські будівлі Центр допомоги інвесторам Дорожня інфраструктура Комунальні послуги	Близькість до Верхньої та Нижньої Сілезії, автомагістралі А4, залізничного вузла та річкового порту, три міжнародні аеропорти і 40 км від кордону з Чехією Податкові преференції для інвесторів Сервісні, логістичні та комерційні послуги для підприємців
<i>Підкарпатське воєводство</i>					
5	Малецький індустріальний парк 17.03.2005 р.	Майже 100	Авіаційна та автомобільна промисловість, підприємства у галузі повітряних послуг та ін.	Комунальні послуги Прямий доступ до злітно-посадкової смуги	Доступ до аеропорту Розміщення в СЕЗ Податкові пільги Інвестиційні гранти Навчання, позики на розвиток компанії, консалтинг Продаж або безстрокова оренда землі під будівництво виробничих потужностей та новозбудованих виробничих залів
6	Промисловий парк гміни Лежайськ (має статус підзони EURO СЕЗ «Парк Малець» і перебуває на початковому етапі розвитку)	35,5	Оренда та продаж землі (зелене поле); оренда та продаж виробничих залів (коричневе поле)	Комунальні послуги Під'їзні та внутрішні дороги Паркінги	Близькість до дороги національного (№ 77) і місцевого значення (№ 877) 70 км від найближчого прикордонного переходу з Україною Послуги бізнес-консалтингу Пільги з податку на прибуток (до 70%)
7	Тарнобжезький промислово-технологічний парк Грудень 2013 р.	28	Промисловість і сфера послуг	Комунальні послуги (газ, електроенергія, водопостачання, інтернет, каналізація) Під'їзні дороги і паркінги	Доступність до 100 км до доріг національного і міжнародного значення, аеропортів і залізничних станцій Звільнення від сплати податку на прибуток (до 70%) Пільгові ставки на оренду (50% у перший рік діяльності у парку) Звільнення від сплати податку на нерухомість від одного до трьох років (залежно від вартості інвестиції)
<i>Підляське воєводство</i>					
8	Індустріальний парк Ломжа 20.12.2012 р.	3,6	Сфера ІТ та підприємства, що застосовують інноваційні технології	Доступ до безкоштовного широкопasmового інтернету Умебльовані офіси Паркінг	Поблизу автовокзалу, національної дороги DK61, DK63, DK64 Фінансові, юридичні та інвестиційні консультації Підтримка в отриманні зовнішніх інвестицій
<i>Сілезьке воєводство</i>					
9	Битомський індустріальний парк Січень 2008 р.	4,6374	Сфера послуг, металургія і виробництво попереджувальних знаків	Комунальні послуги Офісні, виробничі та складські приміщення Паркінг	Близькість до доріг національного значення № 94 і № 79 Консультаційна та навчальна підтримка (управління, фінанси, впровадження власних і набутих технологій тощо) Допомога в отриманні коштів ЄС та пошуку джерел фінансування Позиковий фонд
10	Верхньо-Сілезький індустріальний парк (знаходиться на території Катовіцької СЕЗ)	50	Нерухомість і роздрібна торгівля	Складський зал Три офісні будівлі Інфраструктура Першого польського кластера пасивного та енергозберігаючого будівництва	Близькість до автомагістралі А4 Підтримка підприємництва Меліорація Координація діяльності Першого польського кластера пасивного та енергозберігаючого будівництва

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

Продовження табл. 1

№ п / п	Назва, дата заснування	Площа, га	Сфери діяльності	Інфраструктура	Переваги
11	Індустріальний парк Eco-Centrum 2008 р.	1,8	Сектор енергозберігаючих технологій, IT-індустрія	Офісні приміщення з кондиціонерами, Банкомати, ресторан, медичний центр і стоянка на майже 1000 місць, цілодобова охорона	Розташований у зоні вузлів європейських транспортних коридорів (A4, A1, DTS) і близько до міжнародних аеропортів Катовіце-Піжовіце та Краків-Баліце Офісна будівля, що функціонує на основі відновлюваних джерел енергії
12	Жорський індустріальний парк 29.11.2004 р.	8,6	Металургійна, автомобільна, хімічна, деревообробна, енергетична, будівельна промисловість і сфера послуг	Інтернет і телефонна станція Конференц-зал Офісні, виробничі і складські приміщення Паркінг	Близькість до автомагістралей A1 і A4 та кордону з Чехією Адміністративні та офісні послуги Консультаційна та навчальна підтримка Допомога в отриманні коштів ЄС та пошуку джерел фінансування Позиковий фонд
<i>Західнопоморське воєводство</i>					
13	Голеньовський індустріальний парк 2008 р.	405	50 інвесторів (виробництво килимової пряжі, одягу, продуктів харчування, агропродовольчо-обробка та виготовлення лопастей для вітроелектро-станцій тощо)	Обладнані офісні, виробничі та складські приміщення	Близькість до морського порту, міжнародного аеропорту, залізниці Безкоштовний громадський транспорт Входить до СЕЗ (35 га) Державна допомога: 35% інвестиційних витрат (45% для середніх компаній, 55% для малих) Звільнення від сплати місцевого податку на будівлі та споруди до п'яти років
14	Індустріальний парк сучасних технологій у Стангарді 25.07.2007 р.	850	Інноваційні технології, особливо у сфері охорони здоров'я	Електроенергія, газ	Близькість до аеропорту і поромного терміналу Державна допомога за умови підтримки нових інвестицій (вкладення суми понад 100 000 євро та завершення інвестиції протягом 48 місяців після подання заявки), придбання ліквідованого підприємства та створення нових робочих місць тощо
15	Регіональний парк у Грифіні 16.09.2012 р.	160 (55 в СЕЗ)	Виробництво та збирання сталевих конструкцій та елементів і ін.	Повна технічна інфраструктура	Близькість до автомагістралі A-6, швидкісної дороги С-3, доріг національного значення (№ 3 та № 31), залізниці і водного транспорту Звільнення від сплати ПДВ Пільги з податку на нерухомість
16	Щецінський індустріальний парк 18.10.2013 р.	50	Морське господарство, металургійна промисловість, суднобудування	Споруди, необхідні для суднобудівної галузі (підняті зали, пандуси, набережні, склади, збірні та складські приміщення)	Офшорна зона

Джерело: складено автором за [23].

Як бачимо, у Польщі, на відміну від Чехії, Австрії чи Угорщини, немає практики створення транскордонних індустріальних парків, проте розташування недалеко від кордону із сусідньою державою чи доступність до пунктів пропуску вважається неабиякою перевагою.

Отже, роль польських індустріальних парків переважно полягає у підтримці ефективних рішень, спрямованих на стимулювання промислового розвитку та підвищення інноваційності регіонів, тобто підтримка підприємництва на місцевому чи регіональному рівнях. У Польщі індустріальні парки розглядають як інструмент підвищення розвитку економіки в просторовому вимірі, тобто вони

функціонують на визначеній, обмеженій території, забезпеченій технічною інфраструктурою.

З огляду на здійснений аналіз законодавчої бази та умов функціонування польських індустріальних парків, можна виділити дві групи стимулів, які визначають їх розвиток (рис. 1).

За аналогією з польським досвідом можна активізувати розвиток індустріальних парків в Україні. Вважаємо, що за умови поєднання саме цих двох груп стимулів діяльність індустріальних парків може стати інструментом залучення інвестицій, піднесення економічного розвитку території та активізації підприємницької діяльності. Також варто враховувати, що розвиток індустріального парку тісно пов'язаний з умовами, які пропонуються інвесторам.

Рис. 1. Стимули розвитку індустріальних парків Польщі

Джерело: розроблено автором.

Тому не менш важливим є інвестиційний клімат на макро-, мезо- і мікрорівнях, який поєднує в собі політичні, економічні і правові умови. Крім того, кожен парк має індивідуальний характер, зумовлений регіональними, соціальними, культурними та економічними умовами, а також наявними чинниками зростання, тому інвестиційна привабливість регіону є ще одним фактором залучення інвестицій. Зокрема, досить важливим є вибір ділянки для розміщення індустріального парку (наприклад, як у Польщі, на території СЕЗ чи неподалік від кордону із сусідніми державами).

Висновки. Отже, не існує універсальної моделі парку чи організаційного шаблону, який би гарантував успіх. Кожна ініціатива відображає специфіку місцевої ділової спільноти, тип економіки та виробничих традицій, а також умов функціонування підприємництва.

Список використаних джерел

1. Про індустріальні парки: Закон України від 21.06.2012 р. № 5018-VI. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17>
2. Довідка про індустріальні парки в Україні. *Міністерство розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України*: сайт. 12.05.2020. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=45629531-ea5f-4a91-9050-fe47b001dc22&title=DovidkaProIndustrialniParkiVUkraini>
3. Boguski J. Rola parków przemysłowych we wspieraniu regionalnej przedsiębiorczości. *Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego*. 2006. Nr 16(1). S. 77-80. URL:

<http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.baztech-article-BPL8-0003-0018>

4. Gasidło K. Przestrzenne instrumenty aktywizacji gospodarczej w planowaniu regionalnym. Przykład województwa śląskiego. *Czasopismo Techniczne*. 2011. Z. 10. S. 23-29. URL: <https://suw.biblos.pk.edu.pl/downloadResource&mlId=209807>
5. Haczek A. Transformacja struktur przemysłowych Bielska-Białej. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego*. 2014. Nr 26. S. 159-173. URL: <http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.ekon-element-000171353733>
6. Grycuk A., Russel P. Zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w tworzenie instytucji wspierających przedsiębiorczość. *Studia BAS*. 2014. Nr 1(37). S. 65-83. URL: <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.de sklight-ae105762-61b8-437f-9e4d-dfb2300eec0b>
7. Daczyńska M. *Rola parków przemysłowych w przekształcaniach przestrzennych miast*: Praca doktorska. Gliwice, 2012. URL: <https://delibra.bg.polsl.pl/dlibra/show-content/publication/edition/1638?id=1638>
8. Krawczyk K. Koncepcja parku przemysłowego na tle wybranych form wspierania przedsiębiorczości w Polsce. *Zęszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie*. 2007. Nr 759. S. 71-90. URL: <https://r.uek.krakow.pl/bitstream/123456789/1438/1/157029859.pdf>

9. Industrial Estates. *World Bank Group*: Website. 1998. URL: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/57dbcf9-ab46-4baa-b9d9-b27ad75065df/industrialestates_PPAH.pdf?MOD=AJPERES&CVID=jqeDiZg
10. Ustawa z dnia 29 sierpnia 2003 r. o zmianie ustawy o finansowym wspieraniu inwestycji oraz ustawy o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców. *Internetowy System Aktów Prawnych*: Website. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20031591537>
11. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym. *Internetowy System Aktów Prawnych*: Website. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20051691420>
12. Ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego. *Internetowy System Aktów Prawnych*: Website. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20000480550>
13. Zwolnienie z podatku od nieruchomości. *Polska Agencja Inwestycji i Handlu*: Website. 2018. URL: https://www.paih.gov.pl/strefa_inwestora/zwolnienie_z_podatku_od_nieruchomosci#
14. Ustawa z dnia 20 marca 2002 r. o finansowym wspieraniu inwestycji. *Internetowy System Aktów Prawnych*: Website. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20020410363>
15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 2004 r. w sprawie przyjęcia Narodowego Planu Rozwoju 2004-2006. *Internetowy System Aktów Prawnych*: Website. URL: <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20041491567>
16. Projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013. *Fundacja Edukacji Ekonomicznej*: Website. URL: <http://europa.edu.pl/portal/index/articles/europa?method=702564578&page=article&artid=1868>
17. Umowa Partnerstwa «Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020». *Portal Funduszy Europejskich*: Website. URL: https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/ofunduszach/dokumenty/umowapartnerstwa/?fbclid=IwAR1K8e6dTd3K4JYbu6hZm8GBma4tqpFyhoTIX_K_TuBoIYLnSSzZUWcR8xRw
18. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.). *Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej*: Website. URL: https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju?fbclid=IwAR1Lww6mm_7HHON2JaE14JfNjbx_PxVH0gsi4KYdT7xoiO7i4dcjS4nMNVw
19. Parki technologiczne – co dalej? *Prawo.pl*: Website. 11.04.2016. <https://www.prawo.pl/samorzad/parki-technologiczne-co-dalej,104299.html>
20. Opinion of the European Economic and Social Committee on ‘The Role of Technology Parks in the Industrial Transformation of the New Member States’.
- EUR-Lex*: Website. 2006. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52005IE1494#document1>
21. International guidelines for industrial parks. *The United Nations Industrial Development Organization*: Website. URL: https://www.unido.org/sites/default/files/files/2019-11/International_Guidelines_for_Industrial_Parks.pdf
22. Bocheński T. Możliwości wykorzystania transportu kolejowego i intermodalnego w obsłudze stref przemysłowych w Polsce. *Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society*. 2018. Vol. 32. Pp. 20-37.
23. Parki przemysłowe i technologiczne. *Polska Agencja Inwestycji i Handlu*: Website. 2020. URL: https://www.paih.gov.pl/strefa_inwestora/parki_przemysl_owe_i_tehnologiczne#

References

1. Pro industrial'ni parky [About industrial parks] (2012). Law of Ukraine, adopted on 2012, Jun 21, 5018-VI. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17> [in Ukrainian].
2. Dovidka pro industrial'ni parky v Ukrayini [Information about industrial parks in Ukraine] (2020). *Ministry for Development of Economy, Trade and Agriculture of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=45629531-ea5f-4a91-9050-fe47b001dc22> &title=DovidkaProIndustrialniParkiVUkrayini [in Ukrainian].
3. Boguski, J. (2006). Rola parków przemysłowych we wspieraniu regionalnej przedsiębiorczości [The role of industrial parks in supporting regional entrepreneurship]. *Postępy Techniki Przetwórstwa Spożywczego – Advances in Food Processing Techniques*, 16(1), 77-80. Retrieved from <http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.baztech-article-BPL8-0003-0018> [in Polish].
4. Gasidło, K. (2011). Przestrzenne instrumenty aktywizacji gospodarczej w planowaniu regionalnym. Przykład województwa śląskiego [Spatial instruments of economic activation in regional planning. Example of the Śląskie Voivodeship]. *Czasopismo Techniczne – Technical Magazine*, 10, 23-29. Retrieved from <https://suw.biblos.pk.edu.pl/downloadResource&mid=209807> [in Polish].
5. Haczek, A. (2014). Transformacja struktur przemysłowych Bielska-Białej [Transformation of industrial structures of Bielsko-Biała]. *Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego – Works of the Industry Geography Commission of the Polish Geographical Society*, 26, 159-173. Retrieved from <http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.ekon-element-000171353733> [in Polish].
6. Grycuk, A., & Russel, P. (2014). Zaangażowanie jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w tworzenie instytucji wspierających przedsiębiorczość [Involvement of local government units in Poland in the creation of institutions supporting entrepreneurship]. *Studia BAS –*

BAS studies, 1(37), 65-83. Retrieved from <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.de-skligh-t-ae105762-61b8-437f-9e4d-dfb2300e0b> [in Polish].

7. Daczynska, M. (2012). *Rola parków przemysłowych w przekształcaniach przestrzennych miast [The role of industrial parks in spatial transformation of cities]*: Dr. Sci. Dissertation. Gliwice. Retrieved from <https://delibra.bg.polsl.pl/dlibra/show-content/publication/edition/1638?id=1638> [in Polish].

8. Krawczyk, K. (2007). *Koncepcja parku przemysłowego na tle wybranych form wspierania przedsiębiorczości w Polsce [The concept of an industrial park against the background of selected forms of supporting entrepreneurship in Poland]*. *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie – Scientific Notebooks of the Cracow University of Economics*, 759, 71-90. Retrieved from <https://r.uek.krakow.pl/bitstream/123456789/1438/1/157029859.pdf> [in Polish].

9. Industrial Estates (1998). *World Bank Group*: Website. Retrieved from https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/57dbcf9-ab46-4baa-b9d9-b27ad75065df/industrialestates_PPAH.pdf?MOD=AJPERES&CVID=jqeDiZg

10. Ustawa z dnia 29 sierpnia 2003 r. o zmianie ustawy o finansowym wspieraniu inwestycji oraz ustawy o warunkach dopuszczalności i nadzorowaniu pomocy publicznej dla przedsiębiorców [Act of 29 August 2003 amending the act on financial support for investments and the act on the conditions of admissibility and supervision of public aid for entrepreneurs] (2003). *Internet System of Legal Acts*: Website. Retrieved from <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20031591537> [in Polish].

11. Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym [Act of 28 July 2005 on public-private partnership]. *Internet System of Legal Acts*: Website. Retrieved from <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20051691420> [in Polish].

12. Ustawa z dnia 12 maja 2000 r. o zasadach wspierania rozwoju regionalnego [Act of 12 May 2000 on the principles of supporting regional development]. *Internet System of Legal Acts*: Website. Retrieved from <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20000480550> [in Polish].

13. Zwolnienie z podatku od nieruchomości [Real estate tax exemption]. (2018). *Polish Investment and Trade Agency*: Website. Retrieved from https://www.paih.gov.pl/strefa_inwestora/zwolnienie_z_podatku_od_nieruchomosci# [in Polish].

14. Ustawa z dnia 20 marca 2002 r. o finansowym wspieraniu inwestycji [Act of 20 March 2002 on financial support for investments] (2002). *Internet System of Legal Acts*: Website. Retrieved from <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20020410363> [in Polish].

15. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 2004 r. w sprawie przyjęcia Narodowego

Planu Rozwoju 2004-2006 [Regulation of the Council of Ministers of June 22, 2004 on the adoption of the National Development Plan 2004-2006] (2004). *Internet System of Legal Acts*: Website. Retrieved from <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20041491567> [in Polish].

16. Projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013 [Draft National Development Plan for 2007-2013] (2007). *Economic Education Foundation*: Website. Retrieved from <http://europa.edu.pl/portal/index/articles/europa?method=702564578&page=article&artid=1868> [in Polish].

17. Umowa Partnerstwa «Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020» [Partnership Agreement «Programming the financial perspective 2014-2020»] (2014). *European Funds Portal*: Website. Retrieved from https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/ofunduszach/dokumenty/umowapartnerstwa/?fbclid=IwAR1K8e6dTd3K4JYbu6hZm8GBma4tqpFyhoTixK_TuBoIYLnSSzZUWcR8xRw [in Polish].

18. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) [Strategy for Responsible Development until 2020 (with a perspective until 2030)] (2020). *Ministry of Funds and Regional Policy*: Website. Retrieved from https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/informacje-o-strategii-na-rzecz-odpowiedzialnego-rozwoju?fbclid=IwAR1Lww6mm_7HHON2JaE14JfNjBx_PxVH0gsi4KYdT7xoiO7i4dcjS4nMNVw [in Polish].

19. Parki technologiczne – co dalej? [Technology parks – what’s next?] (2016). *Prawo.pl*: Website. Retrieved from <https://www.prawo.pl/samorzad/parki-technologiczne-co-dalej,104299.html> [in Polish].

20. Opinion of the European Economic and Social Committee on ‘The Role of Technology Parks in the Industrial Transformation of the New Member States’. (2006). *EUR-Lex*: Website. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52005IE1494#document1>

21. International guidelines for industrial parks (2019). *The United Nations Industrial Development Organization*: Website. Retrieved from https://www.unido.org/sites/default/files/files/2019-11/International_Guidelines_for_Industrial_Parks.pdf

22. Bocheński, T. (2018). *Możliwości wykorzystania transportu kolejowego i intermodalnego w obsłudze stref przemysłowych w Polsce*. *Studies of the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society*, 32, 20-37. [in Polish].

23. *Parki przemysłowe i technologiczne* (2020). *Polish Investment and Trade Agency*: Website. Retrieved from https://www.paih.gov.pl/strefa_inwestora/parki_przemyslowe_i_technologiczne# [in Polish].

Надійшло 15.04.2020 р.